

10.12.2020. 12:42

Zeleni telefon na rubu propasti jer je grad ukinuo financiranje

ZAGREB, 10. prosinca 2020. (Hina) - Nakon skoro tri desetljeća uspješnog rada Zelenog telefona zagrebačka gradska vlast je odlučila uskratiti financiranje za ovu i iduću godinu, što je taj projekt koji potiče građane na aktivnije sudjelovanje u zaštiti okoliša dovelo na rub propasti.

Zeleni telefon je od osnutka 1992. servis putem kojega građani mogu podnositi pritužbe i dojavljivati o ekološkim incidentima i prijetnjama zdravlju ljudi i okolišu. No, bez financiranja prijeti opasnost gubitka radnih mjesta zaposlenih aktivista i potpunog gašenja projekta. Za Zagrepčane i stanovnike četiri okolne županije to bi značilo gubitak jedinstvenog broja za dojavu ekoloških problema poput otkrića najnovijeg divljeg odlagališta otpada u šumi podno Gornjeg Bukovca na desnoj obali potoka Blizneca.

Naime, na ovoj sjednici zagrebačke skupštine odbijen je amandman na prijedlog proračuna za 2021. koji se odnosio na vraćanje originalne razine financiranja Zelenog telefona iz 2009. u iznosu od 330 tisuća kuna. Tako je zabijen još jedan čavao u lijes ovog važnog društvenog servisa koji potiče građane na aktivnije sudjelovanje u zaštiti okoliša, a nadležne institucija na učinkovitije rješavanje problema. Mjesec dana prije skupštine gradska je uprava, po prvi put u 26 godina, odlučila uskratiti jednokratna novčana sredstva iz javnog poziva za dodjelu potpora udrugama iz gradskog proračuna za 2020. u iznosu od 301 tisuće kuna pod izlikom nedostatka novca, dok se istodobno završava projekt nove sljemenske žičare navodno "težak" 700 milijuna kuna.

Gradski zastupnici nekoliko političkih opcija prethodnih su godina podnosili amandmane na prijedloge zagrebačkog proračuna kojima se tražilo da se program Zelenog telefona uvrsti kao stavka. Ove godine je amandman podnio predsjednik kluba nezavisnih zastupnika Renato Petek, nakon što je na press konferenciji u svojevrsnom igrokazu simbolično pokazao dvadesetak puta preplaćeni sifon u iznosu od 44 tisuće kuna kakvih je više ugrađeno u zgrade sljemenske žičare. Ukupna vrijednost sedam takvih sifona bila bi dovoljna za cjelogodišnje financiranje Zelenog telefona.

Voditeljica Zelenog telefona udruge Zelena akcija Gordana Klarić smatra da je ukidanje financiranja oblik osvete ili pritiska na tu udruhu zbog njihovih dosadašnjih aktivnost.

"Gradonačelnik Bandić je pogodio različitim sumnjivim investitorima. Zeleni telefon je često ukazivao na manipulacije u sustavu prostornog planiranja i zaštite okoliša u Zagrebu pa je sve više dolazilo do konfrontacija s Bandićevim načinom upravljanja gradom", pojašnjava Klarić.

Uloga Zelenog telefona na primjeru novootkrivenog divljeg odlagališta otpada

Nekih 300 metara od ulice Korana i retencije Jazbina na potoku Bliznecu, najveće od pedesetak retencija u podsljemenskoj zoni, građani su u šumi podno Gornjeg Bukovca otkrili veliko ilegalno odlagalište otpada. Usred prekrasnog šumarka skrivena je zona veličine nogometnog igrališta koja izgleda kao neko obalno naselje opustošeno cunamijem. Tu se već duže vrijeme nalaze velike količine komunalnog, građevinskog, elektroničkog, plastičnog, toksičnog i ostalih vrsta otpada. Ovdje kao da je neki nesavjesni "poduzetnik" zdrobio cjelokupni sadržaj nekoliko obiteljskih kuća te ga ilegalno uz pomoć teške mehanizacije istresao u prirodu. Pri svakoj većoj kiši toksična se juha s tog divljeg odlagališta cijedi u vode Blizneca i maksimirskih jezera.

Kako gradske službe nisu bile uspješne u pronalaženju i saniranju ovog divljeg odlagališta, građanima je jedino preostalo dojaviti problem putem Zelenog telefona na broj 072 123456. Po proceduri, nakon zaprimanja anonimnog poziva, aktivist Zelenog telefona evidentira i kategorizira poziv. Zatim se organizira terenski izvid slučaja, prikupljaju se

dokazi i proučava zakonska regulativa. Tako pripremljen slučaj se potom prijavljuje nadležnim službama, a ako to zakaže alarmiraju se mediji te pripremaju aktivističke lokalne kampanje, peticije i performansi u organizaciji Zelene akcije.

Na Zeleni telefon građani mogu prijaviti i probleme vezane uz buku, zračenje, kršenje prava životinja, nezakonitu gradnju, otpad, promet, rudarenje, sječu šuma te zagađenje vode, zraka i tla.

Prijava komunalnom redaru - na terenu "divlji zapad"

Jedna od opcija koja je na raspolaganju aktivistima Zelenog telefona je prijava dojave o divljem odlagalištu otpada gradskim komunalnim redarima. Komunalni redari uglavnom nemaju problema inicirati sanaciju divljeg odlagališta otpada ako se ono nalazi na javnoj površini, u gradskom kvartu ili na ulici. No, na lokacijama kao što je ona kraj Blizneca moraju prvo utvrditi tko je vlasnik zemljišta i nadležnost.

U razgovoru s redarima na terenu doznaje se kako se oni svakodnevno susreću s brojnim problemima, a ponekad se nađu i u situacijama opasnim po život jer im prijete dobro organizirani i domišljati ilegalni prijevoznici otpada koji usluge odvoza glomaznog otpada agresivno oglašavaju na internetskim portalima bez objave imena svojih tvrtki. Odredbe Kaznenog zakona o ugrožavanju okoliša otpadom vješto izigravaju kombinirajući dozvole za prijevoz otpada izdane na poduzeće i korištenje unajmljenih privatnih kombi vozila pri ilegalom odlaganju otpada.

Postavljanjem zaseda, komunalni redari su, primjerice, otkrili divlje odlagalište otpada istočno od zagrebačke obilaznice kod Dumovca i odmah pokraj novog sesvetskog groblja u Markovom polju. Iako su počinitelje zatekli na djelu, komunalni redari ih nemaju pravo zadržati do dolaska policije. Traganje za počiniteljima često zahtijeva i koordinaciju s inspektorima Državnog inspektorata koji također moraju zvati policiju kako bi došlo do uhićenja. Sve to daje počiniteljima šansu za zametanje tragova i lako pobijanje dokaza u dugotrajnim sudskim procesima.

Čini se kako postoji potreba za izmjenama odredbi u Kaznenom zakonu i Zakonu o komunalnom gospodarstvu kad su u pitanju ovlasti komunalnih redara. "Mi trenutno nemamo pravo niti imamo sredstva prisile za zadržavanje osoba zatečenih u počinjenju kaznenog djela ugrožavanja okoliša otpadom. U zakon bi trebalo ugraditi odredbu koja nam barem daje ovlast građanskog uhićenja", kazao je komunalni redar koji je želio ostati anonimn.

Otkrivanje novih ilegalnih odlagališta otpada često završi samo postavljanjem fizičkih barijera na pristupne ceste dok se godinama čeka sanacija i kraj sudskih postupaka. U inicijalnoj fazi otkrivanja divljih deponija i njihove prijave nadležnim institucijama važnu ulogu igraju upravo građani i Zeleni telefon. Prestankom financiranja njihova uloga slabi, ali nije uvijek bilo tako.

Sustavno slabljenje projekta postupnim uskraćivanjem financiranja

Zagrebački Zeleni telefon prvi je osnovan i danas je dio čitave mreže zelenih telefona diljem Hrvatske. Sedam godina nakon osnutka prvog zelenog telefona, 1999., financijskom podrškom američke agencije za međunarodni razvoj, USAID (United States Agency for International Development), osnovana je Mreža zelenih telefona s ukupno sedam udruga zaštite okoliša kao nositeljima. U projekt su se uključile Zelena akcija iz Zagreba, Eko Pan iz Karlovca, Ekološko društvo Žmergo iz Opatije, Zelena Istra iz Pule, Sunce iz Splita, Kap Života iz Gospića i Društvo za zaštitu prirode Slavonije i Baranje iz Osijeka. Već dugi niz godina najveći broj prijava građana u čitavoj mreži se upravo odnosi se na kategoriju otpad. Tako je i ove godine, bez obzira na teškoće vezane uz epidemiju koronavirusa i manjak sredstava, u prvih šest mjeseci zaprimljeno 464 prijava vezanih uz probleme odlaganja otpada što iznosi oko 33 posto ukupnog broja prijava.

Prema objavi za medije Zelene akcije, program Zelenog telefona je redovno financiran od strane Grada Zagreba od 1994. Gradonačelnik Bandić je rado godinama pozirao medijima u uredu Zelenog telefona odgovarajući na pozive građana. S rastom gradskih donacija rastao je i broj prijava građana te učinkovitost njihovog rješavanja.

U 2008. odobren je iznos godišnjeg financiranja od 330 tisuća kuna. Dvije godine kasnije, umiješala se politika pa se iznos godišnje donacije prepolovio. Bilo je to na vrhuncu kampanje za zaštitu Varšavske ulice od građevinskih radova. Gradska je uprava prvo naprasno odbila financirati Zeleni telefon, ali je nakon brojnih javnih kritika ipak osigurano 150

28. 12. 2020.

Zeleni telefon na rubu propasti jer je grad ukinuo financiranje

tisuća kuna, ali po proceduri koja je ovisila o samovolji gradonačelnika. To dovodi do otežanog rada Zelenog telefona i njegova se učinkovitost značajno smanjuje. Deset godina kasnije, 2018., sredstva su smanjena na svega 50 tisuća kuna da bi ove godine bila u potpunosti ukinuta dovodeći Zeleni telefon na rub propasti.

Piše: Robert Kakarigi

Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije, a financiran je bespovratnim sredstvima javnog natječaja Agencije

(Hina) xpp yso